

Kinga Wiśniewska-Roszkowska – pionierka geriatry w Łodzi

Kinga Wiśniewska-Roszkowska – pioneer of geriatrics in Lodz

Streszczenie: Artykuł prezentuje sylwetkę profesor Kingi Wiśniewskiej-Roszkowskiej, wybitnej lekarz geriatry związanej z Łodzią. Pani profesor pisała i wydawała książki naukowe z zakresu geriatry i gerontologii, ale publikowała nie tylko prace naukowe, także popularnonaukowe, by móc trafić do szerokiego grona odbiorców. Profesor Kinga Wiśniewska-Roszkowska została ukazana w biografii również jako autorka prac z zakresu seksuologii i problematyki rodziny. Artykuł ukazuje Jej dokonania nie tylko na polu naukowym, przedstawia Ją jako niezwykłą osobę poświęcającą się dla innych, wspierającą potrzebujących, której życiu przyświecały piękne ideały: Bóg, patriotyzm, Ojczyzna. Była kobietą wybitną, mądrą i doświadczoną.

Słowa kluczowe: biografia, geriatria, gerontologia, dokonania naukowe

Summary: The article presents the profile of Professor Kinga Wiśniewska-Roszkowska, an outstanding geriatrician who lived and worked in Lodz. Her professional interests focused on geriatrics, gerontology, sexology, and the study of families. She wrote and published many scientific books and popular works to reach a broad audience. The article showcases her scientific achievements and presents her as an extraordinary person who sacrificed herself for others and supported those in need. Her life was filled with such values as God, patriotism, and homeland. She was an outstanding, wise and experienced woman.

Keywords: biography, geriatrics, gerontology, scientific achievements

Kinga Wiśniewska-Roszkowska urodziła się w Łodzi w 1916 roku, w katolickiej rodzinie inteligentkiej. Ojciec Konstanty był dyrektorem Gimnazjum Męskiego im. Bolesława Prusa, matka Mieczysława – nauczycielką, aktywną działaczką

¹ Uniwersytet Łódzki, e-mail: maldzie@uni.lodz.pl

Akcji Katolickiej w Łodzi. Maturę zdała w 1933 roku w Gimnazjum im. Emilii Szanieckiej w Łodzi, po czym rozpoczęła studia w Akademii Medycznej w Warszawie, uzyskując dyplom lekarza tuż przed wybuchem II wojny światowej, w lipcu 1939 roku. Lipiec i sierpień 1939 roku spędziła w Rumunii na praktykach podyplomowych. Na początku września 1939 została wolontariuszką w Szpitalu Anny Marii dla dzieci w Łodzi (obecnie Szpital Pediatriczny im. dr. Janusza Korczaka w Łodzi). Po wyjeździe do Warszawy przeżyła jej oblężenie, leżąc trzy tygodnie w szpitalu ciężko chora na zapalenie płucnej. W latach okupacji, 1940–1945 – pracowała jako lekarz w Szadku.

Po wojnie podjęła pracę w szpitalu w Sieradzu. W 1947 roku została dyrektorem Szpitala Powiatowego w Lipinach na Ziemiach Odzyskanych. W 1948 wyjechała do Gdyni, gdzie przez rok pracowała jako lekarz szkolny. Tam rozpoczęła pracę nad doktoratem z interny na temat arytmii serca, który obroniła w 1950 roku. W latach 1949–1950 pracowała w przychodni w Łodzi. Potem rozpoczęła pracę na oddziale ginekologii w szpitalu przy ul. Krzemienieckiej. W 1953 roku uzyskała I stopień specjalizacji z ginekologii i I stopień specjalizacji z interny (na zasadzie doktoratu). W 1956 uzyskała II stopień specjalizacji z ginekologii. W tym samym roku, po wprowadzeniu prawa do aborcji na żądanie, jako katoliczka i zdecydowany wróg aborcji, nie uginając się pod naciskami zwierzchników, zrezygnowała z pracy w szpitalu na oddziale ginekologii. Aby jeszcze bardziej podkreślić znaczenie swoich przekonań, zrezygnowała z ginekologii i rozpoczęła pracę jako internista – lekarz zakładowy w jednej z fabryk. W 1958 roku uzyskała II stopień specjalizacji z interny. W 1961 roku została naczelnym lekarzem w Domu Pomocy Społecznej przy ul. Wróblewskiego w Łodzi. Pracowała w tym czasie nad rozwojem geriatry w Polsce. W 1966 roku obroniła rozprawę habilitacyjną z zakresu geriatry pt. „Chromatyna płciowa, jak się przedstawia u ludzi starych”. W 1969 roku wyjechała na trzymiesięczne stypendium Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) do Danii, Francji i Włoch, gdzie mogła zapoznać się z rozwojem geriatry w tych krajach. W kolejnych latach uczestniczyła w licznych międzynarodowych zjazdach naukowych o tematyce geriatrycznej. Wielu lekarzy pod jej kierunkiem specjalizowało się w zakresie geriatry. Była w tej dziedzinie niekwestionowanym autorytetem. Prowadziła wykłady dla lekarzy i studentów medycyny z zakresu geriatry. W 1961 roku założyła pierwszy w Polsce Oddział Leczenia Niedołęstwa Starczego. W latach siedemdziesiątych przyczyniła się do powstania poradni geriatrycznej przy Szpitalu im. M. Kopernika w Łodzi. W 1975 roku utworzyła w Łodzi Wojewódzki Ośrodek Geriatryczny.

Przez wiele lat pisała i wydawała książki popularne i naukowe (dla lekarzy) z zakresu geriatry i profilaktyki zdrowotnej. W sumie pozostawiła po sobie 40 książek, w tym powieściową trylogię „Urodzić się kobietą”. Wiele z tych

pozycji wydała za własne fundusze, mając na celu szeroko pojętą edukację społeczeństwa. Czasem mówiła: „Nie mam dzieci. Zostaną po mnie tylko te książki”. Pisała językiem zrozumiałym, prostym, a jednocześnie bardzo bogatym. Oprócz tematyki gerontologicznej i dotyczącej problemów kobiet pisała również książki z zakresu seksuologii i problematyki rodziny. Ostatnie lata swojego życia poświęciła, oprócz pisania książek i artykułów, wygłaszaniu prelekcji na temat nauki etyki seksualnej w szkołach. Była zdania, że ten zakres wiedzy należy przekazywać dzieciom możliwie wcześnie, na lekcjach katechezy, zanim nie wykształcą ich w tym kierunku koledzy, telewizja, ulica.

Za zasługi dla Kościoła katolickiego odznaczona została krzyżem *Pro Ecclesia et Pontifice*. Otrzymała również liczne odznaczenia państwowe. Była osobą niezwykle skromną i niedbającą o dobra materialne. Przez całe życie, prawie do końca swoich dni, wspierała finansowo rodziny ubogie, głównie wielodzietne. Wcześniej czyniła to wraz z mężem Miroslawem Roszkowskim, profesorem Politechniki Łódzkiej, cicho, bez rozgłosu, nie chwając się tym nawet najbliższej rodzinie. Nigdy nie zabiegali o nic dla siebie. Ograniczali swoje potrzeby do minimum. Nie dbali o kariery, awanse. Byli ludźmi idei. Bóg, patriotyzm, Ojczyzna to były ich drogowskazy. Na medalu wybitym z okazji 70-lecia Gimnazjum im. Emilii Szanieckiej, którego była absolwentką, widnieje napis: „Miłowała wszystko, co polskie nosi imię”. Tej pięknie wyrażonej myśli była wierna przez całe życie. Profesor Kinga Wiśniewska-Roszkowska przeżyła 90 lat. Była człowiekiem wybitnym, mądrym i doświadczonym. Można powiedzieć, że w pełni zrealizowała słowa św. Pawła: „W dobrych zawodach wystąpiłem, bieg ukończyłem, wiary ustrzegłem”. „Powinniśmy żyć przeciętnie 110–120 lat. Śmierć to powinno być bezbolesne, łagodne zaśnięcie”. To cytat z jej książki. Tak właśnie zmarła ósmego lutego 2006 roku.²

Prof. Kinga Wiśniewska-Roszkowska pisała książki i artykuły naukowe, a także popularnonaukowe, by móc trafić do szerokiego grona odbiorców. Zakres jej zainteresowań oscylował wokół trzech problemów: erotyzmu moralności, kobiet i starości.

Problemy moralności seksualnej rozpatrywała ze strony biologii i medycyny, ale także pod kątem katolickiej nauki społecznej. Omawiała różnorodne „erotyczne zabłąkania”, wykazując zgodność praw ludzkiej natury z normami katolickiej etyki seksualnej. Według tych praw popędy muszą być poddane kierownictwu rozumu i woli. Powodem wielu błędów i cierpień w dziedzinie erotycznej jest właśnie to, że podlegamy popędowi ciała, zapominając o duchu, który ma tym ciałem kierować. „Prawdziwa miłość erotyczna musi zawierać trzy elementy: cielesny pociąg, uczucie i prawidłowo nastawioną wolę kierowaną przez rozum według praw moralnego

2 Na podstawie materiałów uzyskanych od rodziny prof. Kingi Wiśniewskiej-Roszkowskiej.

porządku” (Wiśniewska-Roszkowska, 1986, s. 225). Stała na stanowisku, że ważną sprawą jest odbudowanie zasad moralnych i nadanie im właściwej rangi w życiu codziennym i w wychowaniu młodzieży. „Religijność ma wpływ na życie, dostarczając motywów postępowania i wdrażając porządek moralny. W religii katolickiej jest to porządek oparty na autorytecie Boga i całkowicie zgodny z rozumem” (Wiśniewska-Roszkowska, 1988, s. 152). Była przekonana, że to, co w prawdziwej miłości cenimy wysoko, nie może być tylko kwestią samych uczuć. Ogromną rolę odgrywa dobra wola oparta na akceptacji rozumu i na zasadach moralnych. Taka miłość nie boi się ciężarów. Ale nie każdy jest do niej zdolny. Trzeba mieć wyrobiony charakter i wpojone zasady moralne, a to jest sprawa wychowania i pracy nad sobą. „Toteż pytanie o charakter, wychowanie i zasady moralne przyszłego męża czy [! przyszłej] żony jest równoznaczne z pytaniem o to, czy dany kandydat będzie zdolny do prawdziwej miłości, na której można budować małżeństwo i rodzinę” (Wiśniewska-Roszkowska, 1986, s. 157).

Bardzo ważną częścią dorobku naukowego prof. Kingi Wiśniewskiej-Roszkowskiej są prace poświęcone geriatrii i gerontologii. Sądziła, że u podłoża rozwoju geriatrii jako specjalności lekarskiej leżą trzy przyczyny: 1) życie ludzkie się wydłuża, stąd znaczny wzrost liczby ludzi starszych, 2) wiek starszy charakteryzuje się specyficzną fizjologią, patologią i terapią, 3) istnieje konieczność wypracowania i realizacji zasad profilaktyki geriatrycznej, przede wszystkim zapobieganie chorobom i niedołęstwu starczemu. „Celem rozwoju profilaktyki geriatrycznej jest zdrowa długowieczność, starość sprawna, aktywna, twórcza i szczęśliwa, w pełni godna przeżycia” (Wiśniewska-Roszkowska, 1994, s. 9). Zdaniem Kingi Wiśniewskiej-Roszkowskiej aktywność człowieka starego ma dwa główne kierunki. Pierwszy to podejmowanie różnorodnych prac: zawodowej, hobbystycznej, społecznej czy domowo-rodzinnej. Drugi to działanie wychowawcze, które ma na celu obronę i rozwijanie pewnych nadrzędnych wartości: religijnych, moralnych, patriotycznych itp. Stary człowiek wypełnia swe zadanie, gdy staje się wiernym i nieustępliwym stróżem tych wartości, wszczepiając je młodemu pokoleniu i wskazując mu przez to właściwą drogę życiową (Wiśniewska-Roszkowska, 1989, s. 91).

Kinga Wiśniewska-Roszkowska, porównując starość z młodością, od razu uświadamia nam, że każdy z tych okresów stanowi jakby przeciwieństwo drugiego, a przy tym wzajemnie się uzupełniają. W młodości wielkim atutem jest ciało, jego zdrowie, uroda i siła. Umysł jest lotny, uczucia żywe, myśl sięga daleko, ale niezbyt głęboko. Zasadniczą wadą młodości jest brak doświadczenia, rozumowej refleksji, rozważań i ostrożności. Inaczej przedstawia się to w starości. Słabą stroną jest ciało, które traci walory ciała młodego i sprawia coraz więcej kłopotów. Natomiast mocną stroną są doświadczenie życiowe oraz znajomość świata i ludzi,

co pozwala trafniej i rozsądniej oceniać sytuacje życiowe. Możemy więc powiedzieć, że pokolenia stare i młode potrzebują się nawzajem i ich współpraca jest konieczna dla dobra rodziny i społeczeństwa.

Prof. Wiśniewska-Roszkowska daje pewne rady, które mogą być pomocne w osiąganiu sztuki starzenia się. Oto one:

1. Nie zatracać swego świata, swych zainteresowań i swej pracy.
2. Emeryturę należy traktować jako pewną zmianę z życia i w pracy, a nie jako bezczynność.
3. Dawać hojnie ze skarbca swego doświadczenia i swych umiejętności, ofiarowywać swój czas, udzielać porad.
4. Nie narzucać swego towarzystwa i swych rad tam, gdzie nie są one pożądane.
5. Nie rezygnować z własnego życia i kąta, nie wyzbywać się wszystkiego na rzecz rodziny.
6. Nie cofać się i nie „odstawać” w stosunku do panujących obyczajów i mody.
7. Stary człowiek może i powinien czynić wrażenie estetyczne i miłe – to mu bardzo ułatwia życie i pomaga zyskiwać ludzką sympatię (Wiśniewska-Roszkowska, 1967, s. 209–213).

Tak realizowana starość jest wspaniałym okresem życia. Przedstawione jej elementy to zdrowie fizyczne i psychiczne, głęboka mądrość życiowa i doświadczenie, postawa altruistyczna, otwarta na potrzeby innych i dająca zadowolenie aktywność.

„Zdrowie, młodość i szczęście leżą na ulicy. Trzeba się tylko po nie schylić. Ale właśnie to jest najtrudniejsze” (Wiśniewska-Roszkowska, 1975, s. 213).

Wydane książki

1. *Asceza, moralność, zdrowie*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1980.
2. *Bądź sprawny przez całe życie*, wspólnie z A. Jedyneckim i W. Ziółkowskim, PZWL, Warszawa, 1978.
3. *Ciąża – nowy człowiek: radość czy tragedia?*, Michalineum, Warszawa 1990.
4. *Druga i trzecia młodość kobiety*, PZWL, Warszawa 1975.
5. *Eros zabłąkany*, Ośrodek Dokumentacji i Studiów Społecznych, Warszawa 1986.
6. *Feminizm zreformowany*, Wrocławska Księgarnia Archidiecezjalna TUM, Wrocław.
7. *Geriatrya*, PZWL, Warszawa 1971.
8. *I ty kiedyś założysz rodzinę*, Michalineum, Warszawa 1993.

9. *Kochać? Sprawa trudna*, Wrocławska Księgarnia Archidiecezjalna, Wrocław 1999.
10. *Leczenie głodówką i dietą surówkowo-jarską*, Oficyna Wydawnicza SPAR, Warszawa 1999.
11. *Medycyna w walce ze starością*, PZWL, Warszawa 1967.
12. *Nowe życie po sześćdziesiątce*, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Warszawa 2003.
13. *Patrząc na ludzką miłość*, Niepokalanów.
14. *Problemy współczesnego erotyzmu*, Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1986.
15. *Rewitalizacja i długowieczność*, Centrala Usługowo-Wytwórcza „Różdżkarz”, Warszawa 1990.
16. *Seks i moralność*, Michalineum, Warszawa 1988.
17. *Starość jako zadanie*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1989.
18. *Starość, metabolizm, rewitalizacja*, razem z A. Zgirskim, PZWL, Warszawa 1973.
19. *Stary człowiek w rodzinie*, PZWL, Warszawa 1975.
20. *Sztuka małżeńskiego szczęścia*, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1989.
21. *Urodzić się kobietą*, cz. I. Chimera, Łódź 1991.
22. *Urodzić się kobietą*, cz. II. Mgła, Łódź 1991.
23. *Urodzić się kobietą*, cz. III. Anatomia miłości, Łódź 1991.
24. *Wegetarianizm*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1988.
25. *Wiek, płeć, zdrowie*, PZWL, Warszawa 1969.
26. *Zagadnienia geriatryczne w klinice chorób wewnętrznych*, PZWL, Warszawa 1964.
27. *Zdrowie a postawy moralne*, Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, Wrocław 1991.

Bibliografia

- Wiśniewska-Roszkowska, K. (1967). *Medycyna w walce ze starością*. PZWL.
- Wiśniewska-Roszkowska, K. (1975). *Druga i trzecia młodość kobiety*. PZWL.
- Wiśniewska-Roszkowska, K. (1986). *Eros zabłąkany*. Ośrodek Dokumentacji i Studiów Społecznych.
- Wiśniewska-Roszkowska, K. (1986). *Problemy współczesnego erotyzmu*. Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie.
- Wiśniewska-Roszkowska, K. (1988). *Seks i moralność*. Michalineum.
- Wiśniewska-Roszkowska, K. (1989). *Starość jako zadanie*. Instytut Wydawniczy PAX.
- Wiśniewska-Roszkowska, K. (1994). *Pochwała starości*. Michalineum.